

Mål och riktlinjer för
minoritetspolitiskt arbete
Haparanda kommun

BRA SERVICE
HYVÄ PALVELU
HYÄ SÖRVIS

Haparanda
stad

1 BAKGRUND – LAGAR OCH BESTÄMMELSER

I Sverige finns fem nationella minoriteter: judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalningar. Samtliga uppfyller de kriterier som riksdagen fastställt för att definiera en nationell minoritet:

- En grupp med uttalad samhörighet som till antalet i förhållande till resten av befolkningen inte har en dominerande ställning i samhället.
- En religiös, språklig, traditionell och/eller kulturell tillhörighet som skiljer sig från majoriteten.
- Gruppen har en vilja och strävan efter att behålla sin identitet.
- Gruppen har historiska eller långvariga band till Sverige.

Det är upp till varje enskild individ att själv avgöra om denne anser sig tillhöra en eller flera nationella minoriteter. Samhället kan därför inte ställa några krav på någon att styrka sin tillhörighet.

De nationella minoritetsspråken anges i finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska.

Av nationella minoritetsspråken har samiska, finska och meänkieli en historiskt geografisk bas, vilket ger användare av dessa språk speciella rättigheter till service på sitt språk (så kallade förvaltningsområden). Haparanda kommun är en av de kommuner som är förvaltningsområde **för finska och meänkieli** där enskilda har rättigheter till service med sitt språk.

1.1. Svensk lagstiftning om nationella minoriteters rättigheter

I språklagen (2009:600) finns angivet vilka de nationella minoritetsspråken är samt att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja dessa. I skollagen (2010:800) slås rätten fast till modersmålsundervisning i elevens nationella minoritetsspråk. Enligt socialtjänstlagen (2001:453) ska kommunen verka för att det finns tillgång till personal med kunskap i de nationella minoritetsspråken där det behövs i omvårdnaden av äldre människor. I bibliotekslagen (2013:801) anges att biblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har ett annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på de nationella minoritetsspråken. Slutligen är det enligt diskrimineringslagen (2008:567) förbjudet att missgynna någon på grund av personens etniska tillhörighet.

Nya bestämmelser i lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk har trätt i kraft den 1 januari 2019.

1.2. Nationella minoriteter i Haparanda

Av Haparandas befolkning är cirka hälften finska medborgare. Exakt statistik om personer som kan finska/meänkieli finns inte. Av statistik kan man dock utläsa att en majoritet av befolkningen har en finsk bakgrund eller band till Finland. Av befolkningen har cirka hälften

en utländsk bakgrund (född utomlands eller född i Sverige med bägge föräldrarna födda utomlands). I praktiken har nästan alla som tillhör denna grupp en finländsk bakgrund och om man antar att dessa kan antingen finska eller meänkieli så kan en stor del av befolkningen minoritetsspråken. Dessutom finns många personer, som har en statistiskt definierat svensk bakgrund, men som kan meänkieli och/eller finska.

Med anledning av att befolkningen utgörs av en så stark minoritetsrepresentation skapar det speciella omständigheter att utveckla minoriteternas ställning. Många i Haparanda kan uppleva att minoriteten är i majoritet, åtminstone i vardagliga situationer. Som en skarp kontrast har dock finskan och meänkieli länge lyst med sin frånvaro i det officiella. Av olika anledningar kan det fortfarande vara så att språkfrågan polariserar känslor för och emot. Även om lagen finns och ger rättigheter åt minoriteterna, så är lagarna dock ”bara” lagar. För att riktiga framsteg i utvecklingen skall ske har attityderna en viktig roll. Tillmötesgående och accepterande attityd förutsätter en ömsesidig respekt och förståelse mellan olika grupper till exempel om olika utgångspunkter och behov. Därmed är det viktigt att samrådet/dialogen fungerar och att medvetenheten om frågorna ökar.

2 ÖVERGRIPANDE POLICY FÖR MINORITESPOLITISKA ARBETEN – HAPARANDA KOMMUN

Målet för Haparanda kommunens minoritetspolitiska arbete är, i likhet med den nationella minoritetspolitiken, att skydda de nationella minoriteterna och stärka deras möjligheter till inflytande, samt att stödja de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande.

Övergripande policy för kommunens minoritetspolitiska arbete är att

- informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter och kommunens ansvar enligt lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk
- ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med minoriteterna i såna frågor
- särskilt främja barn och ungas möjligheter till inflytande och samråd i frågor som berör dem och anpassa formerna för det till deras förutsättningar
- erbjuda modersmålsundervisning i de nationella minoritetsspråken i skolan.

2.1 Särskilda åtaganden gällande Haparanda kommun som förvaltningsområde för finska språket och meänkieli

- Kommunen ska göra det möjligt för enskilda att använda finska/meänkieli vid sina muntliga och skriftliga kontakter med kommunen.
- Kommunen ska erbjuda förskola helt eller till en väsentlig del på finska/meänkieli.

- Vårdnadshavare som ansöker om förskoleplats för sitt barn ska tillfrågas om de önskar plats i finskspråkig/meänkieli verksamhet.
- Kommunen ska erbjuda den som begär det möjlighet att få hela eller en väsentlig del av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar finska/meänkieli och beakta de äldres behov att upprätthålla sin kulturella identitet.
- Kommunen ska informera den som ansöker om bistånd inom ramen för äldreomsorgen om möjligheterna till sådan service och omvårdnad på finska/meänkieli.
- Kommunen ska ta i beaktande minoritetsspråkiga och deras behov när man planerar och förverkligar service
- Kommunen ska värna om minoritetsspråkiga ortnamn och synliggöra minoritetsspråkens närvaro genom att öka skyltning och annan utmärkning med minoritetsspråken
- Kommunen ska informera och utbilda tjänstemän och förtroendevalda om nationella minoriteter och minoritetsspråkslagstiftningen

3 RIKTLINJER

Syftet med riktlinjerna är att se till att Haparanda kommun lever upp till de skyldigheter som lagstiftningen garanterar de nationella minoriteterna. Riktlinjerna beskriver kommunens arbete och hur ansvaret är fördelat. Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för att samordna kommunens minoritetspolitiska arbete.

3.1 Information om rättigheter

Nationell lagstiftning

”Kommuner och landsting ska informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter och det allmännas ansvar enligt denna lag och de föreskrifter som denna lag hänvisar till.”

Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724):

Haparanda kommun

- Kommunstyrelsen ansvarar för att övergripande information om de nationella minoriteternas rättigheter finns tillgänglig.
- Kommunstyrelsen och berörda nämnder ska ansvara för att informera om att service lämnas på finska. Informationen ska innehålla uppgifter om servicen begränsas till vissa tider och vissa platser.
- Kommunen ska ta i beaktande minoritetsspråkiga och deras behov när man planerar och förverkligar service.

3.2 Delaktighet och inflytande

Nationell lagstiftning

”Förvaltningsmyndigheter ska ge de nationella minoriteterna möjlighet till in-flytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med minoriteterna i sådana frågor.”

”Samråd ska ske genom att förvaltningsmyndigheter för en strukturerad dialog med de nationella minoriteterna i syfte att kunna beakta deras synpunkter och behov i myndighetens beslutsfattande.”

”Förvaltningsmyndigheter ska särskilt främja barns och ungas möjligheter till inflytande och samråd i frågor som berör dem och anpassa formerna för detta till deras förutsättningar.”

Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724)

Haparanda kommun

- Samråden ska ske genom en strukturerad dialog för att kunna ta hänsyn till de nationella minoriteternas synpunkter och behov inför att ett beslut ska fattas. Samrådsgruppen för nationella minoriteter och minoritetsspråk är ett organ för samråd och ömsesidig information mellan företrädarna för nationella minoriteter och kommunen.

- Kommunen har ett etablerande samråd med nationella minoriteterna (samrådsgrupp) Reglemente – Samrådsgruppen för nationella minoriteter och minoritetsspråk KF 2016-06-13 §66 BILAGA 1
- Samrådsgruppens syfte är att stärka minoriteternas inflytande i frågor där minoriteterna har ett intresse att påverka kommunen. Målet är kommunens arbete med minoriteterna och minoritetsspråken kontinuerligt utvecklas.
- Gruppen har också blivit tilldelad 100 000 kr/år ur det årliga statsbidraget att delas ut externt till olika projekt.
- Barns och ungas möjlighet till inflytande och samråd i frågor som rör dem ska särskilt främjas

3.3 Skydda och främja språk och kultur

Nationell lagstiftning

”Det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken.” Språklagen (2009:600)

”Det allmänna ska även i övrigt främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt.” Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724)

”En elev som tillhör någon av de nationella minoriteterna ska erbjudas modersmålsundervisning i elevens nationella minoritetsspråk.” (grundskolan, grundsärskolan, specialskolan) Skollagen (2010: 800)

”Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på de nationella minoritets-språken” Bibliotekslagen (2013:801)

Haparanda kommun

- Barn- och ungdomsnämnden ansvarar för att erbjuda elever inom grundskolan, grundsärskolan och gymnasieskolan, som tillhör någon av de nationella minoriteterna, modersmålsundervisningen i elevens nationella minoritetsspråk samt informera vårdnadshavare om denna rättighet.
- De nationella minoriteternas kultur och språk ska integreras i ordinarie verksamheter, t.ex. i bibliotekens utbud av litteratur, tidskrifter och annan media samt kulturevenemang.
- Kommunen ansvarar för att informera om möjligheten för nationella minoriteter att bilda föreningar och söka de föreningsbidrag som kommunen utdelar.

3.4 Äldreomsorg på minoritetsspråk

Nationell lagstiftning

”En kommun som inte ingår i något förvaltningsområde ska erbjuda den som begär det möjlighet att få hela eller en väsentlig del av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar finska, jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska, om kommunen har tillgång till personal med sådana språkkunskaper.”

”Kommunen ska inom ramen för sådan omsorg beakta de äldres behov av att upprätthålla sin kulturella identitet”.

Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724)

”Kommunen ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska där detta behövs i omvårdnad av äldre människor.” Socialtjänstlagen (2001:453)

Haparanda kommun

- Om det finns personal som behärskar de nationella minoritetsspråken, och vill använda språket i tjänsten, ska den som begär det erbjudas möjlighet att få hela eller en väsentlig del av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen på finska/meänkieli.
- Socialnämnden ansvarar för att inhämta information om vilka språkkunskaper (finska/meänkieli) som personalen inom äldreomsorgen har och som de vill använda i tjänsten.
- Socialnämnden vid rekrytering av personal inom äldreomsorgen beakta de sökandes språkkunskaper, kunskaper inom minoritetsspråken och minoriteternas kultur.

3.5 Användning av minoritetsspråk i myndighetskontakter

Nationell lagstiftning

”Utanför ett förvaltningsområde har enskild rätt att använda finska, meänkieli respektive samiska vid muntliga och skriftliga kontakter i förvaltningsmyndigheters ärenden i vilka den enskilde är part eller ställföreträdande för part, om ärenden kan handläggas av personal som behärskar minoritetsspråket.”

”Förvaltningsmyndigheter ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, meänkieli respektive samiska där detta behövs i enskildas kontakter med myndigheten.”

Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724)

Haparanda kommun

- Om det finns personal som behärskar finska och meänkieli och vill använda språket i tjänsten, ska kommunen erbjuda enskilda personer att använda språken vid muntliga och skriftliga kontakter som rör ett enskilt ärende.
- Samtliga nämnder ska inhämta information om vilka språkkunskaper medarbetarna har, inklusive kunskaper inom finska och meänkieli och som de vill använda i tjänsten.
- Kommunen ska se till att lagen förverkligas och att de som vill använda sig av finska eller meänkieli får muntlig service och att de enskilda som har ett ärende och som så begär får beslutet och beslutsmotiveringen översatt skriftligt översatt.
- Om det finns behov ska nämnderna arbeta för att det finns personal med kunskaper i finska, meänkieli och samiska som kan hjälpa personer vid kontakt med nämnderna i enskilda ärenden.

3.6 Uppföljning

- Kommunstyrelsen ansvarar för att följa upp dokumentet i samband med den årliga uppföljningen av handlingsplaner och program.

BILAGA 1

REGLEMENTE; SAMRÅDSGRUPPEN FÖR NATIONELLA MINORITETER OCH MINORITETSSPRÅK; KF 2016-06-13 §66